

Подяки

Ойґенові Геріґелеві за книжку «Дзен у мистецтві стрільби з лука»;

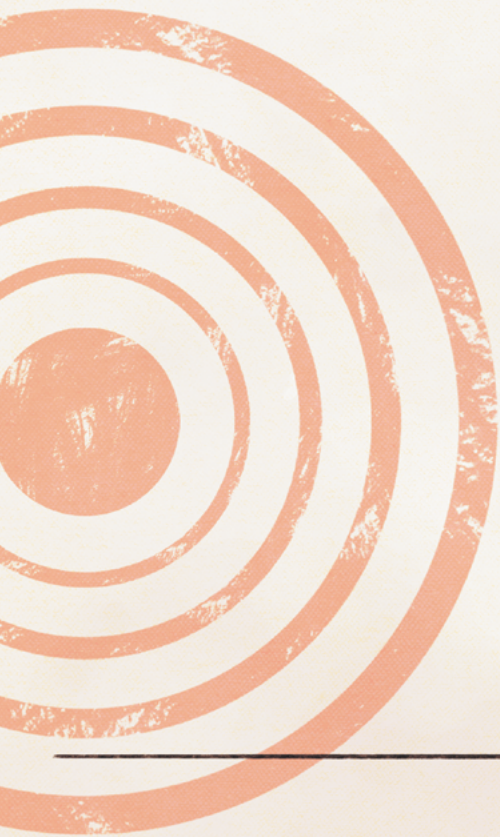
Памелі Гартіґен, генеральній директорці Швабівської Фундації соціального підприємництва, за опис якостей спільників;

Денові та Джекі Де Просперо за книжку «Кюдо», написану у співавторстві з Онумою-саном;

Карлосові Кастанеді за опис зустрічі смерти з нагвалем Еліасом.

ΠΡΟΛΟΓ

— Тецюя.

Хлопчина здивовано витріщився на чужинця.

— Ніхто в селі не бачив Тецюї з луком у руках, — відповів він. — Кожному відомо, що він заробляє на прожиття теслярством.

— Може, він на все махнув рукою, може, злякався, мені байдуже, — наполягав чужинець. — Але годі йому правити за найкращого лучника в країні, коли він уже закинув своє мистецтво. І я стільки днів згаяв на подорож саме для того, щоб кинути йому виклик і поставити крапку на його незаслуженій тепер славі.

Хлопчина збагнув, що далі сперечатися немає сенсу: краще просто повести цього чоловіка до теслі, хай на власні очі побачить, що помиляється.

Тецюя працював у теслярні, поставлений у глибині двору за хатою. Він обернувся, щоб глянути, хто до нього йде, але усмішка в нього на губах застигла. Очі втупилися в довгу торбу, що її ніс із собою чужинець.

— Це саме те, про що ви думаєте, — сказав ново-прибулий. — Я прийшов сюди не для того, щоб принизити чи подразнити людину, яка стала легендою. Я лише хочу довести, що за багато років тренувань мені вдалося досягти досконалости.

Тецюя дав зрозуміти, що бажає повернутися до своєї роботи, — а він саме приставляв ніжки до стола.

— Той, хто слугував прикладом цілому поколінню, не може зникнути так просто, як оце ви, — вів далі чужинець. — Я дотримувався ваших порад, намагав-

ся не збочувати зі шляху лука й заслуговую на те, щоб ви побачили, як я стріляю. Якщо зробите це, я заберуся геть і нікому й словом не прохоплюся, де шукати найвидатнішого з усіх лучників.

Чужинець витяг із торби довгий бамбуковий лук, полакований, з руків'ям трохи нижче від середини. Вклонився перед Тецуєю, попростував до саду й удруге вклонився в напрямку певного місця, тільки собі відомого. Відтак витяг стрілу з орлячим оперенням, широко розставив ноги, щоб не хитатися при пострілі, однією рукою підніс лук поперед обличчя, а другою наклав стрілу.

Хлопчина спостерігав за цим із веселим подивом. Тецуя теж відставив свою роботу, і собі звернувши на чужинця зацікавлений погляд.

Той розташував лук — зі вже вставленою в тятиву стрілою — навпроти середини своїх грудей. Потім підніс його над головою й, опускаючи руки, почав поволі напинати тятиву.

Коли стріла порівнялася з його обличчям, лук уже був напрутий до кінця. На одну мить, що тривала неначе вічність, лучник і лук застигли нерухомо. Хлопчина дивився туди, куди була націлена стріла, але нічого там не бачив.

Аж раптом рука на тятиві розтисла пальці, плече сіпнулося назад, лук невимушено гойднувся додолу в другій руці, а стріла зникла з очей, знову показавшись уже в далині.

— Збігай по неї, — сказав Тецуя.

Хлопчина приніс стрілу: вона пройшла крізь вишневу ягідку, і та впала на землю за сорок метрів від них.

Тецуя вклонився перед лучником, пішов у куток своєї теслярні й витяг звідти щось на кшталт жердини з витонченими заокругленнями, яка була замотана в довгий шмат шкіри. Без жодного поспіху він розгорнув сувій, і під ним показався лук, дуже схожий на той, що був у чужинця, — хіба значно зужитіший на вигляд.

— Стріл я не маю, то муситиму позичити одну з ваших. Я зроблю так, як ви просите, натомість маєте дотриматися своєї обіцянки й нізачо не видати назви села, де я мешкаю. Якщо хтось питатиме про мене, скажіть, що ви дійшли до краю світу, шукаючи мене, й насамкінець довідалися, що мене вжалила змія і за два дні я помер.

Чужинець кивнув і простяг Тецуї одну зі своїх стріл.

Обперши об стіну один кінець довгого лука і доклавши чималого зусилля, Тецуя вставив у нього тятиву. Потім, не зронивши й слова, рушив у напрямку гір.

Чужинець і хлопчина попростували за ним. Після годинної прогулянки вони опинилися перед ущелиною межі двох скель, що між ними текла повновода річка; перейти на той берег можна було тільки прогнилим мотузяним мостом, який мало не розсипався.

Зберігаючи цілковитий спокій, Тецуя дістався середини мосту — небезпечно розгойданого, — вклонився перед чимось на другому березі, вставив стрілу в лук точнісінько так само, як перед тим це зробив був чужинець, підніс його вгору, знову опустив до рівня грудей і вистрілив.

Хлопчина і чужинець побачили, що стріла проstromила стиглий персик на віддалі двадцяти метрів.

— Ви влучили у вишеньку, а я в персик, — сказав Тецуя, вже коли був на безпечному березі. — Вишенька менша розміром. Ви влучили в ціль за сорок метрів від себе, а до моєї цілі було вдвічі ближче. Тож вам напевне до снаги все за мною повторити. Ходіть на середину мосту і стрельніть так само влучно, як я.

Нажаханий, чужинець додибав до середини прогнилого мосту, не відриваючи очей від прірви під ногами. Усі звичні рухи він виконав і в напрямку персикового дерева стрілив, але стріла його полетіла в молоко.

На березі він повернувся сполотнілий на обличчі.

— Ви маєте вміння, повагу та гідність, — промовив до нього Тецуя. — Добре засвоїли навички, і лук вам підкоряється, а от власний розум — ні. Стріляти-бо ви вмієте, коли навколо вас усі обставини сприятливі, але під тиском небезпеки в ціль не влучаєте. А тим часом лучник не завжди може вибирати собі бойовище, тож вам треба вправлятися далі й бути готовим до не вигідних умов. Нехай шлях лука веде вас уперед,

то є мандрівка завдовжки з життя. Проте зятямте, що постріл вправний і влучний — це зовсім не те, що постріл зі спокоєм у душі.

Чужинець іще раз глибоко вклонився, вклав свій лук та стріли в довгу торбу, закинув її на плече й рушив геть.

На зворотній дорозі хлопчина не приховував свого захвату:

— Оце ти поставив його на місце, Тецеує! Ти й справді, мабуть, з усіх найліпший!